

Finnwatch – Vuosikooste 2020
Julkaisuajankohta: Toukokuu 2021

1	JOHDANTO	4
2	VUOSI 2020 LUKUINA	5
3	TOIMINNANJOHTAJAN KATSAUS VUOTEEN 2020	6
4	GLOBALISTI TEHTÄVÄ TYÖMME VAIKUTTAA MONELLA TASOLLA	9
5	IHMISOIKEUDET ARVOKETJUISSA	11
5.1	Vuoden kohokohdat.....	12
5.2	Tutkimukset	13
5.3	Ihmisarvoisen työn tutkimusohjelma.....	16
5.4	Hankkeet.....	17
6	VASTUULLINEN VERONMAKSU	19
6.1	Vuoden kohokohdat.....	20
6.2	Tutkimukset	21
6.3	Kestävän talouden tutkimusohjelma.....	23
6.4	Hankkeet.....	24
7	HIILIVAPAA YRITYSTOIMINTA	26
7.1	Vuoden kohokohdat.....	28
7.2	Tutkimukset	29
7.3	Hiilivapaan yritystoiminnan tutkimusohjelma.....	32
8	MEDIANÄKYVYYS.....	33
9	ORGANISAATIO JA HALLINTO	34
10	HIILIJALANJÄLKI	37
11	TALOUS	38

Finnwatchin työ pähkinänkuoressa

Finnwatch on vastavoima vastuuttomalle voitontavoittelulle. Läpivalaisemme yritysten toimintaa, torjumme ilmastokriisiä sekä puutemme ihmisoikeusloukkauksiin ja verovälttelyyn.

Finnwatch on tunnettu tinkimättömistä tutkimusraporteistaan. Nostamme yksittäisten esimerkkien avulla esiin yritystoiminnan ja talouden sääntelyn puutteita, joihin esitämme korjauksia. Tutkimustoiminnan pohjalta teemme vaikuttamistyötä, käymme pitkäjänteistä vuoropuhelua yritysten kanssa ja osallistumme yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Olemme kansainvälisesti tunnustettu yritysvastuun asiantuntija. Muutamme työllämme yritysten toimintaa sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävämmäksi.

Teemme yhteistyötä muiden järjestöjen ja ihmisoikeusaktivistien kanssa. Kehitysyhteistyöhankkeen kautta tuimme vuonna 2020 myös työntekijöiden voimaannuttamista ja ammatillista järjestäytymistä.

4 tutkimusraporttia

16 tutkimusartikkeliä

29 asiantuntijalausuntoa ministeriöille, eduskunnalle,
komissiolle ja kansainvälisille järjestöille

80 uutista ja blogikirjoitusta

623 osumaa suomalaisessa ja kansainvälisessä
mediassa (verkkoartikkelit ja blogit)

SAIRAALATELTTOJA, suljettuja tehtaita ja siirtotyöntekijöitä ryntäämässä rajoille. Työttömyyttä ja äärimmäistä köyhyyttä, satumaisia rikkauksia.

Latinasta alkunsa saanut sana korona on tarkoittanut kukkaköynnöstä, sepelettä tai hallitsijan pään koristetta. Vuonna 2020 sillä kruunattiin ihmiskunnan biodiversiteetille aiheuttama hävitys, hallitsematon globalisaatio ja taloudellinen eriarvoisuus.

Toimintamaassamme Intiassa suljettiin tehtaita ja kaikkein heikoimmassa asemassa olevat työntekijät menettivät tulojaan. Thaimaan ja Malesian koronarajoituk-

sisä unohdettiin siirtotyöntekijöiden oikeudet. Brasiliassa epidemiaa käytettiin hyväksi alkuperäiskansojen oikeuksien entistä laajempaan polkemiseen. Suomessa koronakriisin laskulle aletaan jo etsiä maksajaa.

Vaikka kriisi ei ole vielä ohi, toivottavasti voimme jo nyt oppia siitä jotain.

”Jos haluat lapsenlapsillesi tulevaisuuden, joka ei ole hirvittävä, sinun täytyy yksinkertaisesti olla itse vähemmän ahne”, tokaisi Australian Flindersin yliopiston globaalin ekologian professori Corey Bradshaw Helsingin Sanomissa.

Bradshawn lausahdukseen on helppo yhtyä. Globaalin pandemian lisäksi siviilisaatiotamme riivaavat niin ilmasto- kuin biodiversiteettikriisi, joiden ratkaisemista taloudellinen eriarvoisuus vaikeuttaa. Meillä ei kuitenkaan ole aikaa odotella yksittäisten ihmisten ja yritysten moraalista herätystä, jota ei välttämättä koskaan tule. Globaalin talouden rakenteet on muutettava nopeilla poliittisilla päätöksillä.

Tarvitsemme oikeudenmukaisen progressiivisen verojärjestelmän, jossa kaikki maksavat samasta tulosta saman veron. Tarvitsemme sitovat säännöt yritysten ihmisoikeusvastuusta. Tarvitsemme kaikilla tasoilla ripeitä ilmastotoimia ja biodiversiteetin suojelua. Ekologisen jälleenrakennuksen on oltava sosiaalisesti oikeudenmukainen.

Yhdessä tukijoidemme ja kumppaneidemme kanssa teimme Finnwatchissa työtä näiden kaikkien tavoitteiden eteen. Korona vaikeutti toimintaamme: hidasti ja lykkäsi tutkimustyötä, asetti haavoittuvissa oloissa toimivia kumppaneitamme vaaraan ja sai vastuuttoman voitontavoittelun puolustajat käyttämään kyseenalaisia keinoja saavutettujen etujensa puolustamiseen. Vaikeudet kuitenkin vain kirkastivat tavoitettamme.

Emme tee työtämme vain siksi, että haluamme välttää hirvittävän tulevaisuuden. Teemme tätä siksi, että tavoittelemamme ekologisesti kestävä ja ihmisoikeuksia kunnioittava tulevaisuus on paljon niin nykyistä kuin mennyttä parempi.

Sonja Finér

Finnwatchin toiminnanjohtaja

Muutamme talouden rakenteita

Yritystoimintaan liittyvä verovälttely pysäytetään, ja verojärjestelmä on sosiaalisesti oikeudenmukainen. Ekologisen kriisin kustannukset jaetaan reilusti. Yritykset ovat vastuussa ihmisoikeuksien kunnioittamisesta koko arvoketjussaan. Yritystoiminta on hiilivapaata eikä lisää luontokatoa.

Vaikutamme yksittäisiin sääntelyhankkeisiin Suomessa ja maailmalla – esimerkkejä vaikuttamistyömme kohteista vuonna 2020

- yritysvastuulaki
- arvonnousuvero
- listaamattomien yhtiöiden osinkoverotus
- korkovähennysrajoitukset
- ilmastokompensaatioiden sääntely
- kauppasopimukset

Nostamme esiin esimerkkejä yritystoiminnan ongelmista

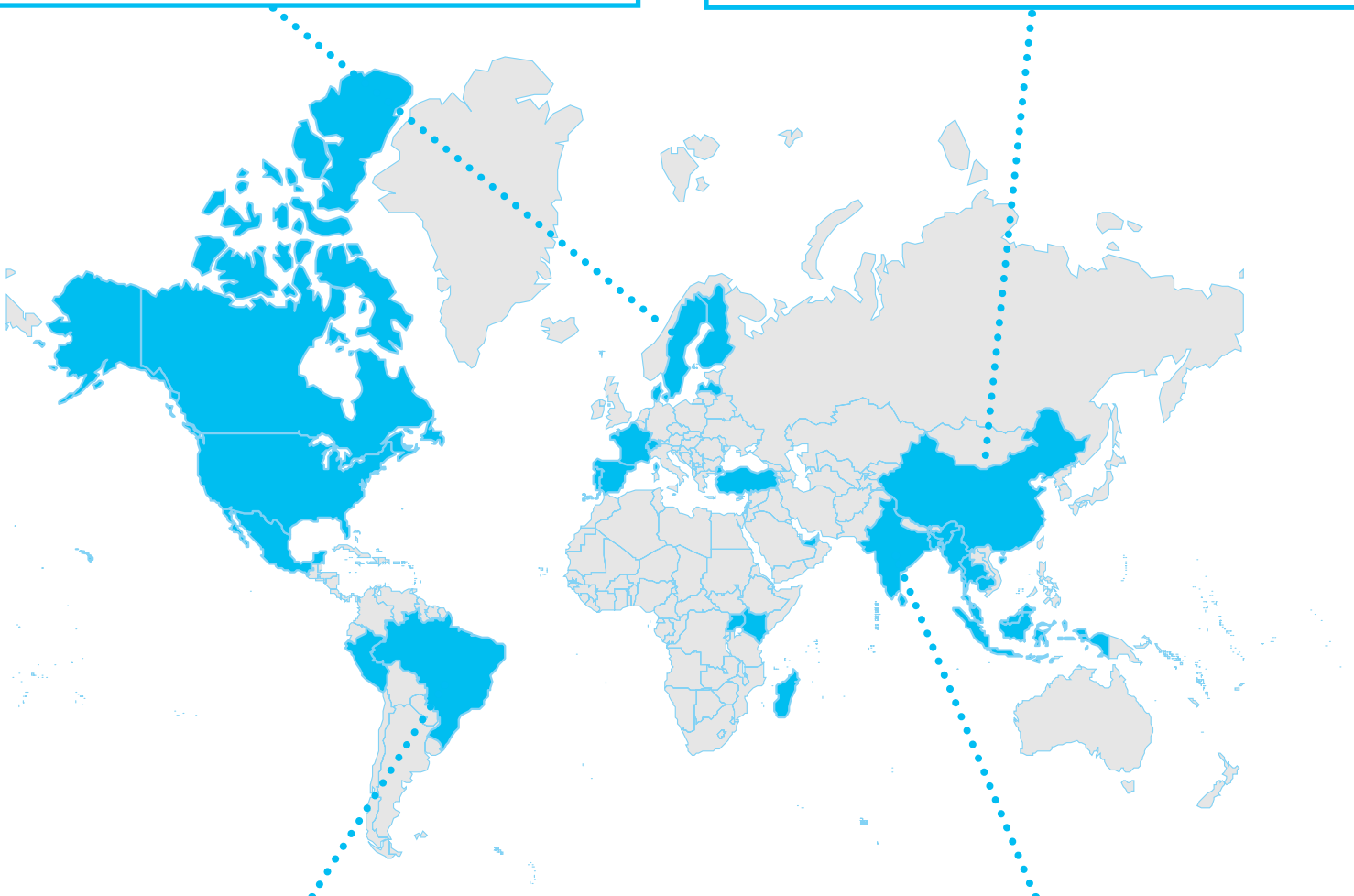
Vuonna 2020 Finnwatch nosti esiin yritystoiminnan vaikutuksia 30 maassa.

Paljastimme verovälttelyä ja verolainsäädännön aukkoja Euroopassa. Toimitimme vetoamuksia päättäjille ja koordinoimme järjestöjen verokampanjaa.

Nostimme esiin uiguurivähemmistöön kohdistuvia pakkotyön muotoja. Vaadimme yrityksiä huomiomaan yritysvastuutyösääntönsä Kiinan heikkenevän ihmisoikeustilanteen.

Kartoitimme Brasilian ja Suomen välistä kauppaa, ja tutkimme Suomessa toimivien yritysten yhteistyötä ympäristötuhoihin Brasiliassa.

Seurasimme koronan vaikutuksia haavoittuvassa asemassa oleviin työntekijöihin. Nostimme esiin Intian lääketieteellisuuden ja Malesian käsineteollisuuden ongelmia.

Kuvat: Kryzhov, Azamat Imanaliev, Chinahbzyg / Shutterstock.com

Kuva: Azamat Imanaliev / Shutterstock.com

5 IHMISOIKEUDET ARVOKETJUISSA

TUHANSIEN SUOMALAISTEN YRITYSTEN TOIMINTA ULOTTUU MAIHIN, joissa työntekijöiden oikeuksia suojaava lainsäädäntö on heikkoa tai sitä ei noudateta. Elämiseen riittämättömät palkat, ylipitkät työajat ja järjestäytymisen vapauden polkeminen ovat tuotantoketjuissa valitettavan usein arkipäivää. Finnwatchin työn tavoitteena on, että ihmisoikeuksia kunnioitetaan kaikkialla yritysten arvoketjuissa.

Vuoden 2020 aikana panostimme erityisesti yritys vastuulakiin keskittyvään vaikuttamiseen niin kansallisella kuin EU-tasolla. Koronapandemia vaikeutti tutkimustyötämme kehittyvissä maissa, ja jouduimme lykkäämään hankkeitamme muun muassa Intiassa ja Brasiliassa maiden epidemiatilanteesta johtuen. Vuoropuhelumme usean yrityksen kanssa johti kuitenkin konkreettisiin parannuksiin työntekijöiden oloissa, ja olimme mukana nostamassa uiguurien pakkotyötä julkisuuteen Suomessa.

Julkaisimme vuonna 2020 kaksi teemaan liittyvää tutkimusta ja yhdeksän tutkimusartikkelia. Ihmisoikeuksien toteutumista arvoketjuissa tuettiin myös sivulla 17 esitellyillä hankkeilla.

5.1 VUODEN KOHOKOHDAT

Vaikutimme aktiivisesti yritysvastuulainsäädännön valmisteluun. Suomessa julkaistiin oikeudellinen selvitys kansallisista sääntelyvaihtoehtoista. Euroopan komissio käynnisti kuulemisen asianmukaisen huolellisuuden velvoitteesta EU-tasolla. Finnwatch kutsuttiin työ- ja elinkeinoministeriön asettamaan taustaryhmään, jonka tehtävänä on tukea ministeriön kansallista ja EU-tason yritysvastuulakia koskevaa valmistelua.

Ulkoiluvaatebrändi Patagonian thaimaalainen alihankkija Sheico palautti yli 100 000 euroa rekrytointimaksuja myanmarilaisille siirtotyöntekijöille. Korjaaviin toimenpiteisiin ryhdyttiin Finnwatchin tuotua ongelmat Patagonian tietoon. Myös Valio tiivisti yhteistyötä alihankkijoidensa kanssa Finnwatchin raportoitua ongelmista yrityksen toimitusketjuissa Thaimaassa, ja Valion kaksi alihankkijaa ryhtyivät toimenpiteisiin siirtotyöntekijöiden entistä vastuullisemman rekrytoinnin varmistamiseksi.

Finnwatchin raportin kirittämänä Kela kehitti äitiyspakkauksen vastuullisuutta ja kehittää sopimuskauden aikaista valvontaa. HUS Logistiikan ja Finnwatchin yhteishankkeessa laaditut tutkimuskäsineiden hankintakriteerit toivat esiin eroja tarjoajien kesken, ja vastuullisuuteen panostaneet yritykset saivat kilpailutuksessa enemmän pisteitä.

Nostimme esiin Kiinan uiguurivähemmistöön kohdistuvia eri pakkotyön muotoja, ja käynnistimme vetoomuskampanjan, jossa vaadittiin Suomessa toimivia vaatefimoja varmistamaan, ettei niiden tuotantoketjuissa sorreta uiguureja ja käytetä pakkotyövoimaa. Vetoomukseen osallistui kahdessa viikossa liki 5 000 suomalaista.

Finnwatchille tutkimusta tehneen Andy Hallin pitkän oikeus-taistelun loppu hämmöttää. Thaimaan korkein oikeus vapautti kesäkuussa Hallin häntä vastaan nostetuista kunnianloukkaus- ja tietokonerikossyytteistä. Kyseessä oli jo toinen korkeimman oikeuden vapauttava päätös ananasmehutehdas Natural Fruitin Hallia vastaan nostamissa oikeusjutuissa. Lokakuussa Natural Fruit luopui yli 8 miljoonan euron vahingonkorvausvaateestaan. Jäljellä on vielä yksi vahingonkorvauskanne.

25.6.2020

SOSIAALISESTI VASTUULLISIA KÄSINE- JA INSTRUMENTTIHANKINTOJA

Oppeja Finnwatchin ja HUS Logistiikan yhteistyöhankkeesta

Raportti esittelee Finnwatchin ja HUS Logistiikan yhteistyössä kehittämiä malleja sosiaalisesti vastuullisiin käsine- ja instrumenttihankintoihin.

RAPORTTI TUOTETTIIN SUOMEN AMMATTILIITTOJEN SOLIDAARISUUSKESKUS SASK:N TUELLA.

25.2.2020

EI TAKEITA TOTEUTUMISESTA

Ammattiyhdistysoikeudet Thaimaassa

Raportissa käydään läpi Thaimaan lainsäädännön keskeisiä puutteita ammattiyhdistysoikeuksien toteutumisen näkökulmasta.

RAPORTTI TUOTETTIIN ULKOMINISTERIÖN KEHITYSYHTEISTYÖVAROILLA.

Tutkimusartikkelit

30.10. Hyvää halloweenia Shandongista

Artikkeli tarkastelee pikkutavaraa markkinoivan Flying Tiger Copenhagenin yritysvastuuta käyttäen esimerkkinä yrityksen halloween-tuotteiden alkuperää ja vastuullisuusvalvontaa.

22.10. Äitiyspakkauksen vastuullisuus etenee pienin askelin

Seuranta-artikkelissa todetaan, että Kela on ryhtynyt kehittämään äitiyspakkauksen vastuullisuutta lisäämällä vastuullisuuteen liittyviä sopimusehtoja ja varamalla itselleen mahdollisuuden tehdä tarkistuksia sen sopimuskumppaneiden tuotantoketjuihin. Suunta on oikea mutta kaipaa terävöittämistä.

6.10. Happy Socksin vastuullisuus etenee, mutta hitaasti

Seuranta-artikkeli tarkastelee Happy Socksin toiminnassa tapahtuneita muutoksia. Happy Socksin vastuullisuus on kohusta huolimatta edennyt vain vähäisissä määrin, ja yrityksen vastuullisuustyön tavoitteista puuttuu kunnianhimoa.

7.7. SUP-lautojen vastuullisuus on usein hämärän peitossa

Artikkeli vertailee 11 Suomessa markkinoilla olevan SUP-lautamerkin vastuullisuutta. SUP-lautailu on suosittu harrastus, mutta monet lautojen jakelijat ja maahantuojat eivät ole selvittäneet markkinoimiensa tuotteiden vastuullisuutta.

6.4. Korona ja globaalit toimitusketjut

Koronaviruspandemia on ollut inhimillinen katastrofi monille globaalien toimitusketjujen työntekijöille. Artikkelissa esitetään suosituksia yrityksille ihmisoikeuksista huolehtimiseksi pandemiaolosuhteissa.

Kuva: Kela

31.3. Finnwatchin ja Patagonian yhteistyö paransi työntekijöiden asemaa Thaimaassa

Yhdysvaltalaisen ulkoiluvaatebrändi Patagonian thaimaalainen alihankkija Sheico palautti yli 100 000 euroa rekrytointimaksuja myanmarilaisille siirtotyöntekijöille. Korjaaviin toimenpiteisiin ryhdyttiin Finnwatchin tuotua ongelmat Patagonian tietoon.

29.3. Uiguureihin kohdistuvat sortotoimet vaativat toimenpiteitä Kiinassa

Artikkeli tarkastelee Kiinan Xinjiangin tilannetta. Valtion harjoittamat uiguureihin kohdistuvat ihmisoikeusloukkaukset korostavat sitä, että tavanomaiset keinot yrittäjien arvoketjujen vastuullisuuden valvomiseen eivät Xinjiangissa enää riitä.

10.2. Valion ananastoimittaja korjaa ongelmia

Seuranta-artikkelissa käydään läpi toimenpiteitä, joihin Valio ryhtyi Finnwatchin julkaistua raportin ihmisoikeusongelmista sen thaimaalaisten tavarantoimittajien toiminnassa. Siirtotyöntekijöiden rekrytointikäytäntöjä korjattiin, mutta jo perittyjen rekrytointimaksujen palauttamisessa työntekijöille oli vielä tekemistä.

28.2. Halvat lääkkeet myrkkyä ympäristölle

Suomeen tuodaan paljon lääkkeitä Intiasta, jossa lääketehaiden jätevesiä on laskettu puhdistamattomana vesistöihin ja maaperään vuosikausia. Artikkelin kertoo, että päästöt ovat johtaneet vakaviin terveyshaittoihin.

Ihmisarvoisen työn tutkimusohjelma

Ihmisarvoisen työn tutkimusohjelmassa tuotetuissa raporteissa keskitytään muun muassa järjestäytymisen vapautta, työaikoja, elämiseen riittävää palkkaa ja työturvallisuutta koskeviin kysymyksiin yritysten alihankintaketjuissa kehittyvissä maissa. Ihmisarvoisen työn ohjelma perustettiin vuonna 2011. Vuoden 2020 loppuun mennessä ohjelmassa oli julkaistu yhteensä 21 tutkimusraporttia.

Ihmisarvoisen työn ohjelmaa tukevat Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL, Ammattiliitto Pro, Tehy, Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL, Solidaarisuus, Teollisuusliitto, Paperiliitto ja Palvelualojen ammattiliitto PAM.

Vaikuttamistyö

Finnwatchin vaikuttamistyö yritysten ihmisoikeusvastuuta koskevissa kysymyksissä keskittyi asianmukaisen huolellisuuden sääntelyyn niin kansallisella, EU- kuin YK-tasollakin. Lisäksi pyrimme vaikuttamaan muun muassa konfliktimineraaliasetuksen kansalliseen toimeenpanoon.

Vuoden 2020 aikana laadimme eduskunnalle ja kansainvälisille elimille yhteensä yksitoista lausuntoa ja julkilausumaa yritysten ihmisoikeusvastuusta.

Siirtotyöntekijöiden voimaannuttaminen Thaimaassa

Ulkoministeriön rahoittamassa kehitysyhteistyöhankkeessa tuimme siirtotyöntekijöiden järjestäytymistä Thaimaassa yhteistyössä paikallisen kansalaisjärjestön Migrant Workers Rights' Network (MWRN) kanssa. Yhteistyöhankkeessa tutkittiin työoloja thaimaalaisissa tehtaissa, käytiin vuoropuhelua yritysten kanssa, koulutettiin siirtotyöntekijöitä työelämän oikeuksista, tarjottiin heille lakineuvontaa sekä kieli- ja tietokonekursseja.

Vuoden aikana hankkeen puitteissa järjestettyihin koulutuksiin osallistui yli 1 100 siirtotyöntekijää. Lakineuvontaa annettiin 618 henkilölle. Edunvalvonnan tuloksena työntekijät saivat 5,7 miljoonan euron arvosta erilaisia korvauksia työnantajilta esimerkiksi laittomista irtisanomisista tai maksamattomista ylityöistä. Summa sisältää myös korvauksia laittomasti perityistä rekrytointimaksuista elektroniikkajätti HP:n alihankkija Cal-Comp Electronicsilta. Korvauksista neuvoteltiin vuonna 2019.

Finnwatch kävi vuoropuhelua Thaimaassa esiintyneistä työntekijöiden työehtoihin liittyvistä ongelmista useiden eurooppalaisten yritysten kanssa.

Koronapandemia vaikutti voimakkaasti hankkeen toimintoihin. MWRN:n toimisto Samut Sakhonissa jouduttiin sulkemaan kokonaan maaliskuussa, ja koronatilanne huononi merkittävästi alueella vuoden 2020 lopussa. Finnwatch vaati Thaimaan viranomaisia turvaamaan siirtotyöntekijöiden oikeudet myös koronasulkujen aikana, ja toimitti koronatilanteen huomioimiseen liittyviä suosituksia myös Thaimaasta ostoja tekeville yrityksille.

Yli 40 järjestöä, ammattiliittoa ja yritystä vaativat EU:n ja Thaimaan kauppasopimusneuvottelujen alla parannuksia työelämän oikeuksiin. Finnwatch koordinoi kannanoton yhdessä yhdysvaltalaisen Global Labor Justice – International Labor Rights Forum -järjestön kanssa.

6 VASTUULLINEN VERONMAKSU

YRITYSVASTUU KOSKEE MYÖS YRITYSTOIMINNAN TALOUDELLISIA VAIKUTUKSIA, ja yritystoimintaan liittyvillä erilaisilla veroilla rahoitetaan yhteiskunnan julkisia palveluita. Finnwatchin tavoitteena on, että yritykset kantavat vastuunsa veronmaksajina globaalisti.

Kiinnitämme jatkossa entistä enemmän huomiota myös siihen, että ilmastopu-
rusteiset yritysten tuotteisiin kohdistuvat päästöverot suunnitellaan sosiaalisesti
oikeudenmukaisella tavalla.

6.1 VUODEN KOHOKOHDAT

Yhdessä 430 miljoonaa -kampanjakoalition kanssa käynnistimme laajan julkisen keskustelun yritysten verovälttelystä.

Finnwatchin jo vuosia esillä pitämä lainsäädännöllinen aukko korjattiin, kun ulkomaille rekisteröidyt mutta Suomesta käsin tosiasiallisesti johdetut yritykset saatettiin Suomessa yleisen verovelvollisuuden piiriin. Lakimuutoksella saadaan ehkäistyä tilanteita, joissa yleiseltä verovelvollisuudelta Suomessa pyritään välttymään rekisteröimällä yritys matalan verotuksen maahan ulkomaille.

Korkovähennysrajoituksiin liittyvät tutkimuksemme Spondan sekä Carunan ja Elenian verojärjestelyistä herättivät keskustelua eduskunnassa, ja 5 000 kansalaista vetosi valtiovarainministeri Matti Vanhaseen korkovähennysrajoitusten korjaamiseksi. Eduskunnan kyselytunnilla joulukuussa ministeri Vanhanen lupasi, että korkojen avulla tapahtuvaan voitonsiirtoon tullaan puuttumaan.

430 miljoonaa -kampanjan edustajat Sonja Finér (Finnwatch), Niko Humalisto (Suomen Lähetysseura) ja Petteri Näreikkö (Changemaker) tapasivat valtiovarainministeri Matti Vanhasen 18.8.2020.

6.2 TUTKIMUKSET

10.8.2020

SUUNTANA PARATIISI

Maastamuuttajan omaisuustulojen ja kohdemaan verotuksen välinen yhteys

Raportti kertoo, että paljon omaisuustuloja saavat henkilöt muuttavat muita useammin veroparatiiseihin. Ilmiö voi liittyä verosuunnitteluun, jossa asuinkirjojen siirrolla pyritään välttämään Suomen myyntivoittoveroja.

RAPORTTI TUOTETTIIN PALKANSAAJASÄÄTIÖN TUELLA.

10.2.2020

HERROJEN HUOJENNUS

Osinkoverojärjestelmän epätasaisesti jakautuvat hyödyt

Raportti tarkastelee tilastotiedon valossa sitä, miten osinkoverojärjestelmän hyödyt jakautuvat Suomessa.

RAPORTTI TUOTETTIIN PALKANSAAJASÄÄTIÖN TUELLA.

Tutkimusartikkelit

10.11. Sähkönsiirtoyhtiöt välttävät veroja korkojärjestelyillä

Artikkelissa käydään läpi, miten yksityistetyt sähkönsiirtoyhtiöt Caruna ja Elenia ovat vältelleet Suomessa veroja rahoitusjärjestelyjen avulla.

24.8. Puolueiden suhtautumisessa verovälttelyä kitkeviin toimiin suuria eroja

Artikkelissa esitellään eduskuntapuolueiden verokantoja kartoittaneen kyselyn tulokset.

30.4. Aggressiivista verosuunnittelua kiinteistöalalla

Artikkelissa käydään läpi, miten verolainsäädännön aukkoja hyödynnetään koronatuista hyötyvällä kiinteistösijoitusallalla.

Kestävän talouden tutkimusohjelma

Kestävän talouden ohjelmassa paneudutaan yritysten taloudellisen vastuullisuuden kysymyksiin keskittyen erityisesti vastuulliseen veronmaksuun. Kestävän talouden ohjelma perustettiin vuonna 2012. Vuoden 2020 loppuun mennessä ohjelmassa oli julkaistu yhteensä 15 tutkimusraporttia.

Vaikuttamistyö

Kotimaassa osallistuimme aktiivisesti meneillään olevien verolainsäädännön muutoshankkeiden kommentointiin. Toimitimme valtiovarainvaliokunnalle ja verojaostolle yhteensä neljä lausuntoa lopullisten tappioiden vähentämisoikeutta sekä yleisen verovelvollisuuden määräytymistä koskeviin lakimuutoksiin liittyen. Lisäksi esitimme talousvaliokunnalle suosituksia edunsaajarekisterien kehittämiseen ja kommentoimme valtiovarainvaliokunnalle vuoden 2021 talousarviota.

Asiantuntijalausuntojen lisäksi vaikutimme aktiivisesti verovälttelystä ja verotuksen oikeudenmukaisuudesta käytävään julkiseen keskusteluun muun muassa 430 miljoonaa -kampanjan tiimoilta. Keväällä julkaisimme järjestöjen yhteisen periaatelinjauksen sosiaalisesti oikeudenmukaisesta ekologisesta verouudistuksesta sekä Finnwatchin oman kannanoton koronakriisin kulujen oikeudenmukaisesta jakamisesta. Osallistuimme myös ulkoministeriön Verot ja kehitys -ohjelman kommentointiin.

Kansainvälisellä tasolla kampanjoimme aktiivisesti julkisen maakohtaisen veroraportoinnin edistämiseksi Euroopan unionissa, ja osallistuimme Eurodad-järjestön koordinoimiin yhteislausuntoihin OECD:n yritysverouudistuksesta sekä ei-julkisesta maakohtaisesta raportoinnista. Lisäksi osallistuimme Euroopan komission konsultaatioon veronkierron estämistä koskevaan toimintasuunnitelmaan liittyen.

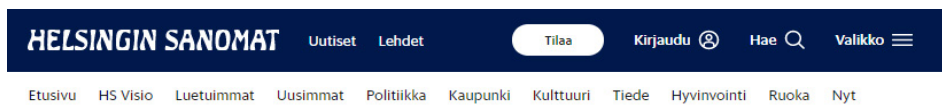
Yhteensä toimitimme eduskunnalle ja kansainvälisille toimielimille vuoden aikana 12 asiantuntijalausuntoa ja muuta julkilausumaa. Lisäksi viestimme päättäjille omista tutkimuksistamme ja muista ajankohtaisista veroasioista kolme kertaa lähetetyn veroaiheisen päättäjäkirjeen muodossa.

430 miljoonaa mahdollisuutta -kampanja

Jatkoimme vuonna 2019 käynnistettyä verojärjestelmän oikeudenmukaisuutta vaativaa 430 miljoonaa mahdollisuutta -kampanjaa yhdessä yli 30 muun järjestön kanssa. Kampanjassa esitettiin lukuisia erilaisia toimia verovälttelyn kitkemiseksi ja kansainvälisen verokilpailun suitsimiseksi.

Koronapandemian myötä kampanja sai uutta näkyvyyttä keväällä, kun elinkeinoelämää lähellä olevat tahot käynnistivät sitä vastaan näkyvän vastakampanjan pyrkien estämään verojärjestelmän oikeudenmukaisuudesta käytävää keskustelua. Vastakampanja painosti Finnwatchin lisäksi myös jäsenjärjestöjämme ja kumppaneitamme.

Kampanjaa rahoittivat Finnwatchin lahjoittajien lisäksi Fingo sekä Palkansaaajasäätiö.

Juho Romakkaniemi ja Sonja Finér. KUVA: ANTTI YRJÖNEN / HS & KALLE KOPONEN / HS

Väittely verovälttelystä

Keskuskauppakamarin toimitusjohtaja Juho Romakkaniemi ja kansalaisjärjestö Finnwatchin toiminnanjohtaja Sonja Finér ottivat tulisesti yhteen veroista Twitterissä. Mutta pystyvätkö he upottamaan toistensa argumentit oikeassa keskustelussa?

430 miljoonaa -kampanja herätti laajaa keskustelua mediassa. HS käsitteli kampanjaa muun muassa 14.6.2020.

#430 MILJÖONAA
MAHDOLLISUUTTA

7 HIILIVAPAA YRITYSTOIMINTA

VUONNA 2020 VAHVISTETTIIN YRITYSTEN ILMASTOVASTUUSEEN KESKITTYYVÄÄ tutkimusohjelmaa.

Vapaaehtoista päästökompensaatiota koskevalle tutkimushankkeelle kerättiin joukkorahoitus, ja tätä tutkimustyötä tehtiin läpi vuoden. Aihetta koskeva kenttätutkimus käynnistyi loppuvuodesta. Vuoden aikana käynnistettiin myös päästöverojen ja hiilitullien oikeudenmukaisuutta tarkasteleva tutkimushanke. Yritystoiminnan ja metsäkadon välisiä yhteyksiä Brasiliassa tutkiva hanke eteni koronakriisin aiheuttamista viivästyksistä huolimatta.

Finnwatchin ilmastoaiheinen työ keskittyy erityisesti hiilipäästöihin yritysten arvoketjuissa. Tarkastelemme kriittisesti yritysten ilmastovastuullisuuteen liittyviä väitteitä sekä herätämme keskustelua ilmastosta yritysvastuukysymyksenä ja pyrimme vaikuttamaan aihetta koskevaan lainsäädäntöön.

7.1 VUODEN KOHOKOHDAT

Syksyllä 2020 toteutettu seurantatutkimuksemme osoitti, että Amfori BSCI:n suomalaisten jäsenyritysten työ riskimaihin ulottuvien arvoketjun päästöjen hallinnassa on edennyt vuoden aikana ja yhä useampi yritys on liittynyt tai liittymässä Amfori BEPI -ympäristövastuujärjestelmään. Kun Finnwatch aloitti alkuperäisen yritysten arvoketjujen päästöjä kartoittavan selvityshankkeen loppuvuodesta 2018, Amfori BEPI:ssä oli jäsenenä vain viisi suomalaisyritystä. Loppuvuodesta 2020 määrä on noussut 14:ään.

Vaikutimme aktiivisesti valtion omistajaohjauspolitiikkaan. Huh-tikuussa annettu omistajaohjauksen periaatepäätös edellyttää valtionyhtiöiltä puolentoista asteen tavoitteen mukaisia ilmasto-toimia.

6 402 suomalaista allekirjoitti Finnwatchin vetoamuksen, jossa vaadittiin, että Suomessa toimivien yritysten on toimittava markkinoimiensa tuotteiden hiilijalanjäljen selvittämiseksi ja pienentämiseksi.

Kiista vapaaehtoisen päästökompensaation vastikkeellisuudesta johti keskusteluun ja sisäministeriön käynnistämään lainsäädäntöhankkeeseen, jossa Finnwatch on nostanut esiin tarpeen asettaa toiminnan laadulle kriteerejä. Syksyllä ympäristöministeriö käynnisti erillisen selvityksen alan sääntelytarpeista.

Myös valtion kehityssijoitusyhtiö Finnfundin toiminnassa otettiin edistysaskeleita kun siltä kiellettiin lähtökohtaisesti sijoitukset fossiiliseen energiaan. Finnwatch vaikutti omistajaohjausmuistion laatimiseen.

Tutkimusartikkelit

10.12. Alihankintaketjut yhä mustia kuin hiili

Tuontituotteiden päästöjen selvittäminen on edennyt vuoden aikana pienin askelein, mutta varsinaisiin päästövähennyksiin on vielä paljon matkaa.

Vuotta aiemmin julkaistun raportin tietoja päivittäneen artikkelin mukaan yritysten työ alihankintaketjujen päästöjen kartoittamiseksi on edennyt, ja ympäristövastuujärjestelmä Amfori BEPI:n käyttö on yleistynyt ja yleistymässä edelleen. Tutkimusartikkeli tuotettiin ulkoministeriön viestintä- ja globaalikasvatustuella.

7.9. Millainen olisi puolentoista asteen Finnair?

Finnairilla on hankala yhtälö ratkottavanaan. Valtio edellyttää omistamiltaan yhtiöiltä kunnianhimoisia ilmastotavoitteita, mutta lentoliikenteen kasvu on jyrkässä ristiriidassa Pariisin ilmastosopimuksen kanssa.

Artikkeli peilaa Finnairin ilmastotoimia verrokkiyhtiöihin omistajaohjausta koskevan periaatepäätöksen kannustamalla tavalla. Tutkimusartikkeli oli osa Finnwatchin koordinoimaa kirjoitussarjaa, jossa eri järjestöt käsittelevät valtionyhtiöiden ilmastovastuuta.

22.5. Villiä vissyä ja vielä villimpää kompensatiota

Finn Spring -yhtiön uutuusjuomien päästöt on kompensoitu kenialaisessa vedenpuhdistushankkeessa, jonka ilmastovaikutus on kyseenalaistettu.

Kirjoituksessa nostetaan esiin vapaaehtoiseen päästökompensatioon liittyviä haasteita ja niitä käyttävien yritysten vastuuta esimerkkitapauksen avulla. Finn Springin käyttämässä kompensatioratkaisussa oli ensisijaisesti kyse vedenpuhdistimien jakamisesta yleishyödyllisenä hankkeena, joka oli keksitty rahoittaa hakemalla sille statusta päästökompensationa.

Myös biodiversiteetin suojeleminen on yritysvastuukysymys

Kansainvälinen luontopaneeli IPBES on korostanut, että nykyiset toimet luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi eivät ole riittäviä, vaan tarvitaan järjestelmätason muutoksia. Biodiversiteetti, ilmasto ja ihmisoikeudet vaikuttavat toisiinsa, ja yritystoiminnalla on näihin kaikkiin valtava vaikutus. Käynnistimme vuoden aikana biodiversiteetin suojelemaan liittyvää yritysvastuutyötä kohdemaina Brasilia ja Indonesia. Brasiliaa koskevat tutkimuksemme julkaistaan vuonna 2021.

Tutkimusartikkelit

15.12. Kanelituotantoon liittyvät hakkuut vaarantavat luonnon monimuotoisuutta Indonesiassa

Artikkeli tarkastelee ekologisen ja sosiaalisen vastuun valvontaa Pauligin ja Meiran kanelin tuotannossa. Erityisenä kysymyksenä keskitytään Indonesian Sumatran Kerincin alueeseen, jossa kestävä kanelituotanto uhkaa uhanalaisten lajien elinympäristöjä.

Hiilivapaan yritystoiminnan tutkimusohjelma

Vuonna 2019 käynnistyneessä hiilivapaan yritystoiminnan tutkimusohjelmassa Finnwatch selvittää yritystoiminnan globaaleja ilmastovaikutuksia arvioiden sekä toimia että tavoitteita ulkomaille ulottuvia arvoketjuja painottaen. Työssä pidetään mukana sosiaalisen oikeudenmukaisuuden näkökulmaa.

Ohjelman ensimmäinen tutkimusraportti julkaistiin syksyllä 2019. Vuonna 2020 julkaistiin kolme tutkimusartikkelia, ja seuraavat raportit julkaistaan vuoden 2021 aikana.

Hiilivapaan yritystoiminnan tutkimusohjelmaa ovat tukeneet Kansansivistysrahasto, Liikesivistysrahasto, Maj ja Tor Nesslingin säätiö ja Palkansäätiö. Lisäksi työtä tuettiin Suomen kehitysyhteistyövaroista.

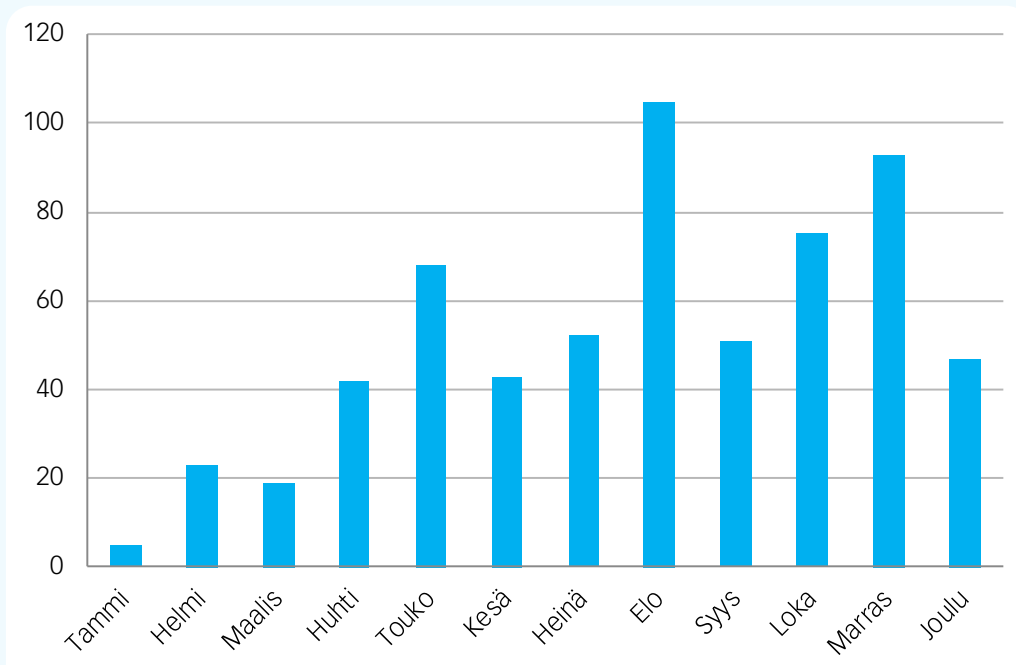

Vaikuttamistyö

Yrityksiin kohdistuva vaikuttamistyö jakautui vuoden aikana arvoketjujen päästöjen hallintaan ja valtionyhtiöiden ilmastovastuullisuuden edistämiseen. Hiilenmustia alihankintaketjuja -raportin päivitys kohdisti yritysten huomiota arvoketjujen energialähteisiin ja päästöihin. Vapaaehtoista päästökompensaatiota koskevan sääntelyn uudistamistyöhön osallistuttiin maa- ja metsätalousministeriön, sisäministeriön ja ympäristöministeriön työryhmissä. Omistajaohjauskysymyksissä oltiin yhteydessä sekä valtionyhtiöihin että poliitikkoihin ja virkakuntaan.

Lausimme vuoden aikana EU:n vihreän kehityksen ohjelmasta eduskunnan ympäristövaliokunnalle, vapaaehtoisesta päästökompensaatiosta sisäministeriölle ja hiilitulleista EU-komissiolle. Lisäksi julkaistiin lausunto koronaelvytyksen suuntaamisesta ilmastotoimiin sekä periaatelinjaus sosiaalisesti oikeudenmukaisesta ekologisesta verouudistuksesta.

VERKKOLEHDET JA BLOGIT 2020 623 mediaosumaa

Finnwatchin jäsenjärjestöinä on yksitoista johtavaa suomalaista kehitys-, ympäristö-, ay- ja kuluttajajärjestöä: Attac, Dalitien solidaarisuusverkosto, Eettisen kaupan puolesta, Suomalaiset kehitysjärjestöt – Fingo, Kansainvälinen Solidaarisuussäätiö, Kansalaisjärjestöjen ihmisoikeussäätiö KIOS, Kirkon Ulkomaanapu, Kuluttajaliitto, Maan Ystävät, Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK ja Suomen Lähetysseura.

Hallitus

Finnwatchin toimintaa ohjaa jäsenjärjestöjen edustajista koostuva hallitus. Vuonna 2020 Finnwatchin hallitus kokoontui 8 kertaa. Hallitus vaihtui 28.5.2020 pidetyssä vuosikokouksessa.

Hallitus 5/2019–5/2020

Puheenjohtaja

Janne Ronkainen, Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK

Varapuheenjohtaja

Outi Hakkarainen, Suomalaiset kehitysjärjestöt – Fingo

Jäsenet

Ritka Heino, Kirkon Ulkomaanapu
Niko Humalisto, Suomen Lähetysseura
Maija Lumme, Eettisen kaupan puolesta
Kim Remitz, Kansalaisjärjestöjen ihmisoikeussäätiö KIOS

Varajäsenet

Sami Frestadius, Suomen Lähetysseura

Hallitus 5/2020–5/2021

Puheenjohtaja

Janne Ronkainen, Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK

Varapuheenjohtaja

Outi Hakkarainen, Suomalaiset kehitysjärjestöt – Fingo

Jäsenet

Niko Humalisto, Suomen Lähetysseura
Maija Lumme, Eettisen kaupan puolesta
Jussi Ojala, Kirkon Ulkomaanapu
Kim Remitz, Kansalaisjärjestöjen ihmisoikeussäätiö KIOS

Henkilöstö

Sonja Finér

Toiminnanjohtaja

Katja Hakkarainen

Hallinto- ja kampanjakoordinaattori

Saara Hietanen

Veroasiantuntija

Anu Kultalahti

Tutkija

Lasse Leipola

Ilmastoasiantuntija (27.1.2020 alkaen)

Markus Viljasalo

Hanke- ja varainhankintapäällikkö

Vakitusten työntekijöiden lisäksi Finnwatchissa työskentelivät **Laura Hallikas** (kevät 2020) ja **Juan Carlos Us Pinula** (syksy 2020). Televarainhankkijoina toimivat **Linda Nyholm** ja **Jonatan af Hällström**.

Jäsenyydet

Finnwatch on jäsenenä European Coalition for Corporate Justice ECCJ:ssä sekä tarkkailijajäsenenä Climate Action Network CAN Europessa.

Finnwatch edustaa kansalaisyhteiskuntaa työ- ja elinkeinoministeriön alaisessa Yhteiskuntavastuun neuvottelukunnassa YHVAssa. Vuonna 2020 Finnwatch osallistui YHVAn alajaoston jäsenenä Nokian yrityskauppaa Argentiinassa käsittelevän OECD-valituksen käsittelyyn.

Kuva: Parilov / Shutterstock.com

Hiilijalanjälki

Finnwatch on sitoutunut seuraamaan ja vähentämään oman toimintansa ilmasto-vaikutuksia.

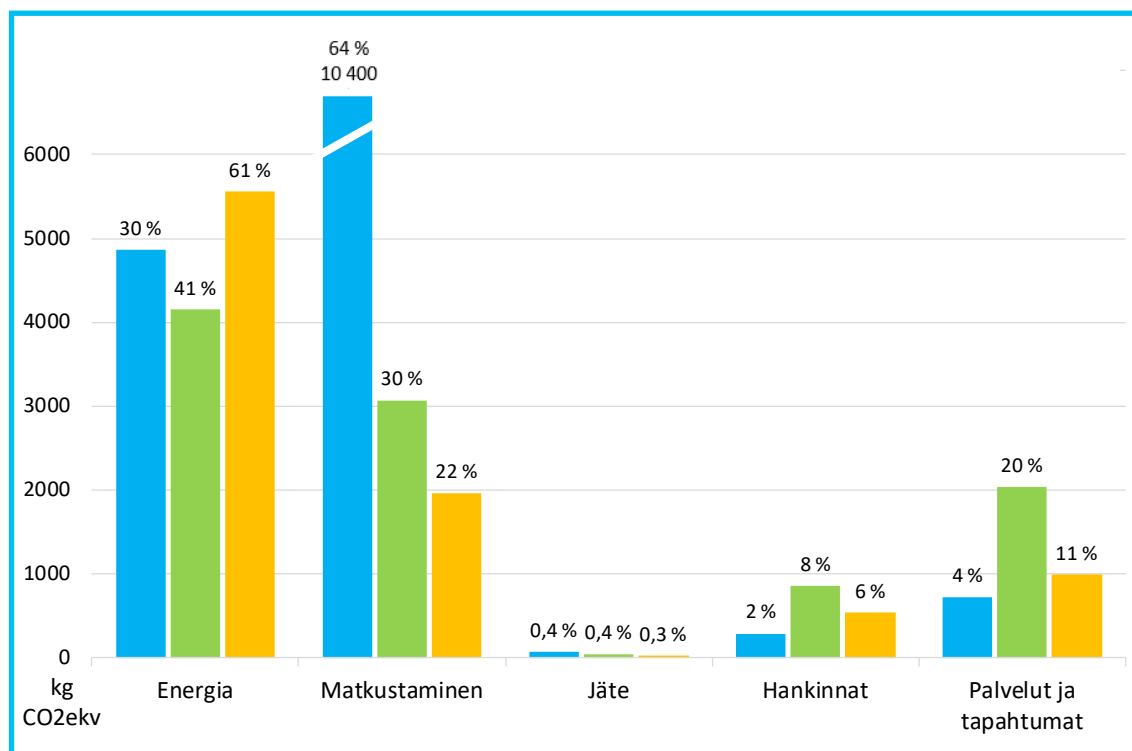
Alla olevassa kuvaajassa on esitetty Finnwatchin päästöt päästölähteittäin. Prosenttiluvut kertovat osuuden kyseisen vuoden päästöistä.

2018: 16 400 kg CO₂ekv

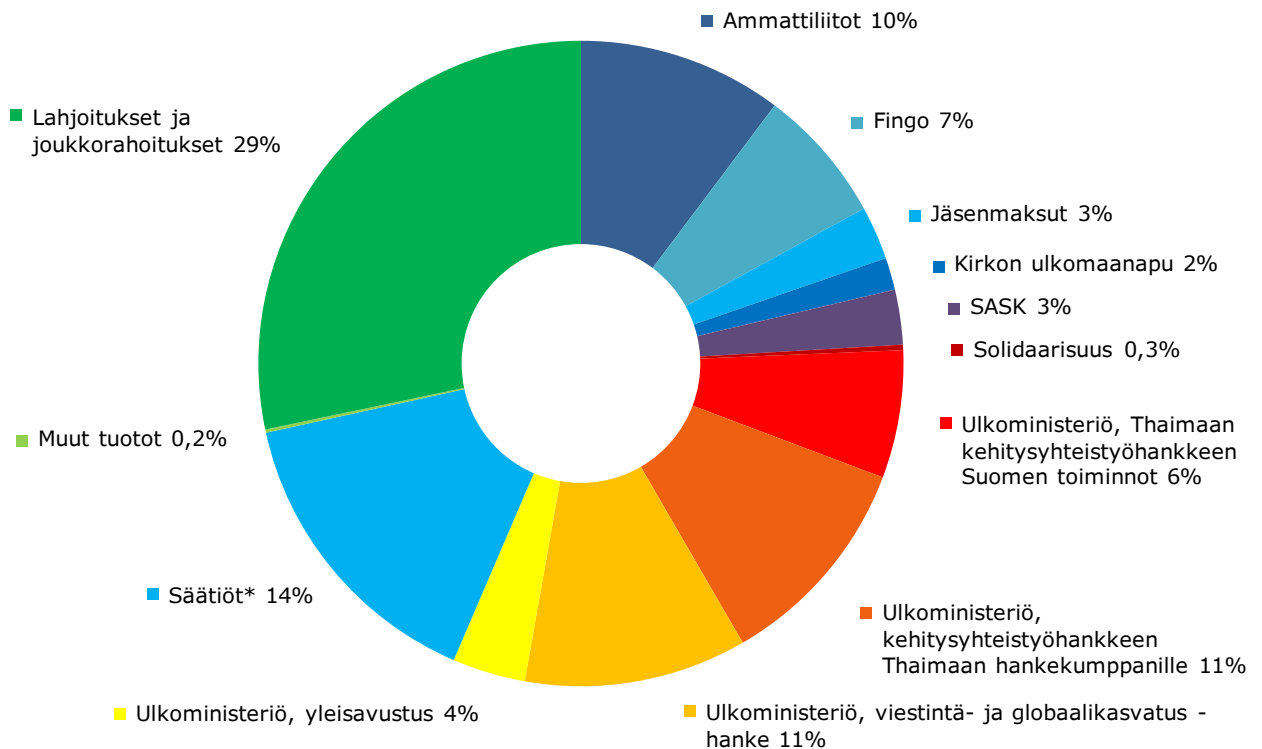
2019: 10 200 kg CO₂ekv

2020: 9 100 kg CO₂ekv

Vuoden 2019 vuosiraportissa ilmoitettua energian vuosikulutuksen määrää on korjattu kaukolämmön osalta, minkä vuoksi vuosien 2018 ja 2019 kokonaispäästöt ovat tässä aiemmin ilmoitettua korkeammat. Finnwatchin toiminnan sähkönkulutuksen on laskelmassa oletettu pysyneen vuoden 2019 tasolla, vaikka etätöiden vuoksi Finnwatchin oman tilan sähkönkulutus on pienentynyt.

Laskettu Hiilifiksi järjestö -hiilijalanjälkilaskurilla

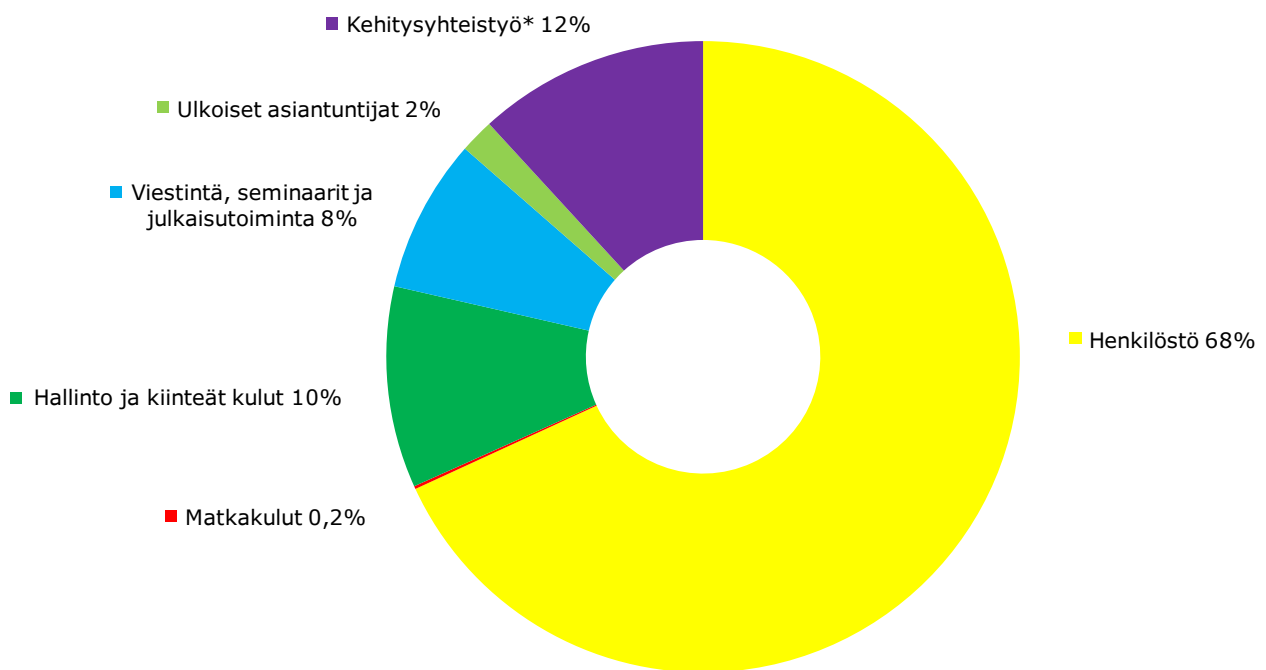
Tulot vuonna 2020 yhteensä 546 113,14€

Koronakriisistä huolimatta Finnwatchin varainhankinta kehittyi vuoden aikana suotuisasti. Vajaa kolmannes vuoden 2020 tuloista koostui kuukausilahjoittajilta sekä kerta- ja joukkorahoituskampanjoihin osallistuneilta saadusta tuesta. Finnwatchin työtä tuki vuoden aikana taloudellisesti lähes 2 000 henkilöä. Kuukausilahjoittajia oli vuoden lopussa noin 700.

Lahjoitusvaroilla Finnwatch pystyi käynnistämään uusia tutkimushankkeita kuten tutkimukset alustatalouden yritysten verovastuusta sekä päästökompensaatio-palveluista. Lahjoittajien tuen ansiosta Finnwatch voi myös suunnitella toimintaansa pitkäjänteisesti sekä tehdä tehokasta vaikuttamistyötä.

Osa Finnwatchin vuoden 2020 varainhankinnan tuotoista (yksityiset lahjoitukset ja joukkorahoitukset) on jaksotettu vuodelle 2021.

**Kansansivistysrahasto (4 000€), Liikesivistysrahasto (20 000€), Maj ja Tor Nesslingin säätiö (20 000€), Palkansaajasäätiö (32 500€).*

Menot vuonna 2020 yhteensä 516 108,04€

*Osuus koostu thaimaalaiselle hankekumppanille kanavoidusta ulkoministeriön kehitysyhteistyörahoituksesta.

Finnwatch ry
Malminrinne 1B, 2.krs
00180 Helsinki
info@finnwatch.org
www.finnwatch.org
[@Finnwatch1](https://twitter.com/Finnwatch1)